

Teadmussiirde programm 2025-2028

1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)
Programmi nimi	Teadmussiirde programm
Programmi eesmärk	Eesti areng tugineb teadmuspõhiste ja innovaatiliste lahendustele
Programmi periood	2025–2028
Peavastutaja (ministeerium)	Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAg) Haridus- ja Noorteamet (Harno) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol) AS Metrosert

2. Sisukord

Sisukord

1. Programmi üldinfo	1
2. Sisukord	2
3. Sissejuhatus	3
4. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava	6
5. Hetkeolukorra analüüs	7
6. Olulised tegevused perioodil 2025-2028	10
5.1. Olulisemad programmi (arendus)tegevused MKM haldusalas	10
5.2. Olulisemad programmi (arendus)tegevused HTM haldusalas	12
6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused	13
6.1. Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas)	14
6.1.1. Programmi tegevus 1.1. Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine (MKM vastutusalas)	15
6.1.2. Programmi tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine (MKM vastutusalas)	17
6.2. Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas)	17
6.2.1. Programmi tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine (HTM vastutusalas)	17
7. Programmi juhtimiskorraldus	19
LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus (MKM valitsemisala)	21
LISA 2. Teenuste rahastamiskava	23
LISA 3. Programmi teenuste ülevaade ja rahastamiskava (HTM valitsemisala).....	24

3. Sissejuhatus

Programm panustab Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE arengukava) kõigi üldeesmärgi mõõdikute sihttasemetega saavutamisse¹.

Tabel 1. TAIE arengukava üldeesmärk ja selle saavutamise mõõdikud, mis on ühtlasi ka teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk ja mõõdikud.

Üldeesmärk	Mõõdik*	Viimane tegelik tase (2023)*	Sihttase 2035
Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.	Riigieelarves kavandatud TA rahastamine osakaaluna SKP-st (%) <i>Allikas: Riigieelarve ja RE seletuskiri</i>	1	≥1
	Erasektori TA kulutuste tase SKP-st (%) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	1 (2022)	2**
	Nominaalne tööjõutootlikkus EL-27 keskmisest (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	77,5	110**
	Koht Euroopa innovatsiooni tulemustabelis (koht tulemusrühmas) <i>Allikas: Euroopa Komisjon</i>	Mõõdukas innovaator (12. koht)	Innovatsiooniiliid

*Mõõdikute meetodikat on kirjeldatud TAIE arengukava ning mõõdikud on ühtlasi ka kogu tulemusvaldkonna mõõdikuteks.

**Tegemist on ühtlasi ka strateegia „Eesti 2035“ mõõdikute ja sihttasemetega.

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja innovaatilistele lahendustele

Teadmussiirde programmi ülesanne on tagada **teadussüsteemi, ettevõtluskeskkonna ning ühiskonna teiste valdkondade (nt tervishoid, haridus, kultuur, sotsiaalsüsteem, keskkonnahoid jm) koostoime** selliselt, et eri valdkondades loodud uued teadmised, tehnoloogiad ja ideed leiaksid oskuslikult ja loovalt rakendust kestliku ühiskonna ja majanduse hüvanguks. Riigil tuleb suurendada stiimuleid ja toetada koostööoskuste arengut teadlaste, ettevõtjate ja avaliku sektori osaliste seas, et leida lahendusi nii ettevõtete arenguvajadustele kui laiemalt kogu ühiskonna ees seisvatele väljakutsetele. Programmis mõistetakse teadmussiirdena süsteemset, pikaajalist ja järjepidevat tootlikkuse ja heaolu kasvu soodustavat teadmusringlust, mitte lineaarset (tehnoloogiakeskset) protsessi teadustegevustest ettevõtlusse. Selles kontekstis toetab teadmussiire mitte ainult teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja majanduse hüvanguks, vaid ka teaduse mõjususe kasvu ja ühiskonna arenguvajadustele vastavate strateegiliste uurimissuundade kujundamist.

Haridus- ja Teaduministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühisprogramm **loob sünergiaid teadus- ja arendustegevuse ja ettevõtluse vahel ning seob teadussüsteemi ühiskonna ja majanduse arengutega**, võimendades nii TAI ühiskondlikku kasu ja kasvatab ühiskonna teadusmahukust, sh panustades Eesti majanduse lisandväärtuse kasvu.

Teadmussiirde programm tegeleb otseselt järgmiste probleemidega Eesti TAIE valdkonnas:

- teadustöö tulemused ei leia ühiskonnas piisavalt rakendust, TAI poliitika ei ole piisavalt mõjus, et toetada ühiskondlike ja majanduslike eesmärkide saavutamist;

¹ TAIE arengukava eesmärgi ja mõõdikute täitmisel panustavad kolm programmi, millest üks on teadmussiirde programm. Lisaks teadmussiirde programmile rakendatakse ka teadussüsteemi programmi (HTM) ja ettevõtluskeskkonna programmi (MKM). Arengukava üldeesmärgi saavutamise ja mõõdikute seire toimub tulemusvaldkonna aruandluse raames.

- Eesti ettevõtete TAI-mahukus ning võimekus teadustulemusi kohandada ja kasutusele võtta on väike, ettevõtete innovatsioonivõimekuse kasvu toetav süsteem vajab arendamist;
- Eestil tuleb TAIE poliitikat tulemuslikumalt suunata ja koondada ressursse, et kasvatada võimalusi läbimurdelisteks arenguteks;
- TAIE süsteemi osaliste (ministeeriumid, ettevõtete esindusorganisatsioonid, teadusasutused jt) koostöö ja koordineerimine on nõrk.

Teadmussiirde tegevuste raames **eelisarendatakse TAIE fookusvaldkondi**, et ettevõtete, teadusasutuste ja riigi koostöös sünniks Eesti edasiviivad innovaatilised lahendused Eesti arenguvajadustele või -võimalustele. Fookusvaldkondade arendamine lähtub era- avaliku ja akadeemilise sektori koostöös sündinud fookusvaldkondade teekaartidest².

TAIE fookusvaldkonnad on järgmised:

- digilahendused igas eluvaldkonnas;
- tervisetehnoloogiad ja -teenused;
- kohalike ressursside väärindamine;
- nutikad ja kestlikud energialahendused;
- elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum.

Neli esimest fookusvaldkonda on ühtlasi ettevõtluse ja majandusliku, sh ekspordi arengupotentsiaaliga TAIE fookusvaldkonnad ehk **nutika spetsialiseerumise valdkonnad**.

Programmi koostamisel on arvestatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse kaasa Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide³ saavutamisse, sh eesmärkidesse toetada kaasavat ja säästvat majandusarengut ja tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö; toetada kestlikku tööstuse arengut ja edendada innovatsiooni ning tagada säästvad tarbimis- ja tootmisviisid.

Seos „Eesti 2035“⁴ strateegiliste sihtide ja tegevuskavaga

Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihi **tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik majandus** raames seatud eesmärgid kajastuvad TAIE arengukavas. Mitu TAIE arengukava, tulemusvaldkonna ja programmi mõõdikut on ühtlasi „Eesti 2035“ mõõdikud: teadustegevust ja innovatsiooni puudutavad TA kulud erasektoris, tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest ja teadlaste ja inseneride arv erasektoris 1000 elaniku kohta. Teadmussiirde programm tagab teadussüsteemi, ettevõtluse ja riigi koostöö ühiskonna ja majanduse hüvanguks, arvestades „Eesti 2035“ arengustrateegias esitatud arenguvajadusi kõigi viie strateegilise eesmärgi osas, sh arendades nutikaks ettevõtluseks vajalikke oskusi ja teadmisi, võttes kasutusele uusi lahendusi ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks (kiirendid, iduettevõtluse arendamine, toetused jm), soodustades teadmuse jõudmist ülikoolidest ja teadusasutustest praktiliste rakendusteni ettevõtluses või avalikus sektoris; kasvatades TAIE teekaartide rakendamiseks Eesti majandusele ja ühiskonnale oluliste valdkondade teadus- ja arendusvõimekust; kujundades uute tehnoloogiate ja ärimudelite

² <https://www.taie.ee/taie-fookusvaldkonnad>

³ <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

⁴ <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid>

kasutuselevõtuks ja teadus-arendustegevuseks sobivat õigusraamistikku; soodustades ressursitõhusust ja innovatsiooni tööstusettevõtetes ja avalikus sektoris.

Programm panustab strateegia „Eesti 2035“ muutustesse:

- Majandus ja kliima: võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks, suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust, kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi ning võtame kasutusele ringmajanduse põhimõtted.
- Riigivalitsemine: Suurendame teaduse mõjusust ja mitmekesisust, hoides teaduse kõrget taset.

Programmi tegevuse 1.1. sõnastust ja eesmärki on eelmise perioodiga võrreldes muudetud selguse eesmärgil.

Välisvahendid

Programmis kavandatud eesmärkide saavutamine on seotud järgmiste välisvahenditest rahastatavate tegevustega:

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

- Ettevõtete TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmine (sh arendusnõunikud ja kestlikkuse nõunikud erialaliitude juures).
- Rakendusuuringu ja eksperimentaalarenduse programm
- Ettevõtte arenguprogramm (sh Ettevõtte arenguprogramm, Ettevõtja tootearendusprogramm, Arenduskeskuste toetus)
- Innovatsiooni- ja arendusosak
- Innovaatilised riigihanked
- Ida-Viru ettevõtjate ja Ida-Viruse investeerivate ettevõtjate teadmusmahukate tegevuste toetus

Haridus- ja Teadusministeerium

- Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmusliikviirde suutlikkuse toetamine (ASTRA+)
- Temaatiliste teadus- ja arendustegevuse programmide rakendamine akadeemilise, era- ja avaliku sektori koostöö ja koostöö edendamiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades (TemTA)
- TAI-võimekuse tugevdamine ühiskonnas ning seda soodustava poliitikakeskkonna loomine (RITA+)
- Teadmusvõrgustike ning ettevõtlus- ja teadusringkondade sidemete loomine töötajate liikumise kaudu akadeemilise, era- ja avaliku sektori vahel (SekMo).
- Majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste kättesaadavaks tegemine TAIE fookusvaldkondades
- Ida-Viru ettevõtluse teadmusmahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida-Virumaal TA-võrgustiku loomiseks

4. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Tabel 2. Teadmussiirde programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk:	Eesti areng tugineb teadmuspõhiste ja innovaatiliste lahendustele.					
Programmi mõõdikud*	2022** (tegelik)	2025 (sihttase)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2035 (sihttase)
Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris, arv 1000 elaniku kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2,23	2,3	2,5	2,7	3,0	4,53
Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st (% mld/mld eurodes) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,3% (1,2 mld)	3,5 (1,3 mld)	3,7 (1,5 mld)	4 (1,8 mld)	4,4 (2,2 mld)	6 (3,2 mld)

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

** 2023. aasta andmeid ei ole veel avaldatud ja viimased teadaolevad tasemed on aastal 2022.

Programmi erinevate planeerimistasandite mõõdikud peegeldavad laiemalt ühiskonna teadusmahukuse kasvu ja loodavate teadmiste ja tehnoloogiate siiret ja rakendamist ühiskonnas: kuivõrd erasektor (ettevõtted) peab oluliseks investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, kuivõrd kasvab teadus- ja arendustegevusega tegelevate inimeste arv, kuivõrd teevad omavahel tõhusat teadus- ja arendusalast koostööd akadeemiline, era- ja avalik sektor, mil määral otsitakse teadus- ja arendustegevuse ning teadmus- ja tehnoloogiarsiirde kaudu lahendusi ühiskonna ja majanduse väljakutsetele.

Programmi rahastamiskava

Tabel 3. Teadmussiirde programmi rahastamiskava tuhandetes eurodes

Vastutav ministeerium	Programmi kulud	2024 eelarve*	2025 eelarve	eelarve		
				2026	2027	2028
MKM	Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine	110 750	104 716	132 662	145 376	127 686
MKM	Programmi tegevus 1.1. Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine	107 854	97 487	124 091	138 025	119 651
MKM	Programmi tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiama huka iduettevõtluse arendamine	2 897	7 230	8 570	7 351	8 036
HTM	Meede 2: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine	15 533	32 764	47 445	46 560	43 535

HTM	Programmi tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	15 533	32 764	47 445	46 560	43 535
HTM MKM	Programmi kogukulud KOKKU (tuhandetes eurodes)	126 283	137 480	180 107	191 936	171 221

*Eelarve 2024.a kohta on esitatud koos lisaeelarvega. Programmi tegevusi esitatakse korrigeeritud nimetustega võrreldes eelmise programmiga.

5. Hetkeolukorra analüüs

Programmi tasandi trendid

Nii teadus- ja arendustegevuse kulutused kui ka teadus- ja arendustegevuses hõivatud töötajate arv on viimastel aastatel Eestis tõhusalt kasvanud, veduriks on siin järjepidevalt olnud erasektor. Kuna muutus on toimunud pärast seda, kui riik suurendas ettevõtete teadus- ja arendustegevuse kasvatamisele suunatud teenuste ja toetuste mahtu, võib seda tõlgendada tõendina, et riigieelarve vahenditega on selgelt võimalik erasektorit võimestada ja suunata investeerima riskantseks peetavasse arendus- ja innovatsioonitegevusse. Madala stardipositsiooni tõttu jääme aga enesele eeskujuks seatud riikidest jätkuvalt maha, sedagi just erasektori osas. Kui Euroopa Liidus (EL) keskmiselt on ettevõtluses ligi 7 teadus- ja arendustegevusse panustavat töötajat ja innovatsiooniliidritel 12 iga 1000 tööturul hõivatud inimese kohta, siis Eestis on vastav näitaja 4 (umbes 60% EL-i keskmisest, 35% innovatsiooniliidrite näitajast).

Täiendava murekohana ilmnes 2024. a läbi viidud OSKA teadus- ja arendustöötajate vajaduse uuringust, et erasektori teadus- ja arendustöötajate arv on viimastel aastatel suurenenud peamiselt esimese astme kõrgharidusega töötajate arvelt. Arvestades Eesti ettevõtete väiksust ja domineerivaid ärimudeleid, mis ei eelda järjepidevat teadus- ja arendustegevust, on kõrghariduse esimese astme kraadiga töötajate panus koostöölistesse arendusprojektidesse piisav. Senist trendi murdes kasvas küll 2022. aastal erasektoris hõivatud doktorikraadiga töötajate arv 27% (275-lt 348-le), kuid arengu jätkumine tulevastel aastatel eeldab, et erasektoris tekib juurde märgatavalt rohkem ettevõtteid, kelle ärimudeli aluseks on järjepidev arendustegevus.

Samal ajal on jätkuvalt madal doktoriõppe atraktiivsus ja pikalt sihiks olud 300 doktorikraadi kaitsmiseni aastas ei ole jõutud. Seejuures on kahanemas nii doktorantide koguarv (tipust u 25%) kui Eesti kodanike osakaal doktorantuuris (vaid 66%). Praegused mahud ei võimalda tagada isegi teadussüsteemi jätkusuutlikkust, rääkimata teadustöötajate arvu kasvatamisest era- ja avalikus sektoris

Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse tegid Eestis kiire hüppe, kuid on nüüd jälle languses. Selle põhjuseks oli Volkswageni kontserni raamatupidamistehingud. 2022. aastal otsustas kontsern oma immateriaalsed varad jälle Eestist välja liigutada, mistõttu näitaja väärtus kukkus oluliselt. Seetõttu on ka prognoositud järgnevatel aastatel väiksemat sihtväärtust kui näiteks 2021. aastal saavutati. Vahepealsete aastate näitajaid võib pidada kõrvalekaldeks, samale tasemele uuesti jõudmine on lähiajal ebatõenäoline.

Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamise meetme trendid. Kuigi erasektori TA-investeeringute maht on teinud järsu tõusu alates 2019, viimasel kahel aastal on ettevõtete investeeringud mahult teinud korduvaid rekordeid ning kasvutrendis on viimased kolm aastat ka TA-töötajate arv erasektoris, on innovatsiooniga tegelevate ettevõtete arv viimasel 4 aastal olnud languses ja kaugenenud sihttasemest. 2022. aastal oli innovaatiliste ettevõtete osakaal Eestis 53%, mis on sarnane Euroopa Liidu keskmisele, kuid kaugel maas Soomest ja Rootsist. Kahe aastaga langes innovaatiliste ettevõtete osakaal Eestis 9% võrra. Samas on 2023. aastal mitmed uued toetusmeetmed avanenud ning nende mõju on alles avaldumas. Samuti **ei ole eesmärgini jõutud ettevõtete digitaliseerituses**, kus Eesti koht on küll paranenud, kuid jäänud Euroopa Liidu riikide seas keskmike hulka. Sarnaselt innovatsiooni- ja arendustoetustele, avanesid Euroopa Taastekava raames ettevõtjatele suunatud digitaliseerimise toetused, mille tulemused avalduvad viitajaga. 2022. aastal rekordini jõudnud **riskikapitaliinvesteeringute** maht kukkus mullu ligikaudu kolm korda. Intressid hakkasid kasvama ning investorid leidsid oma varadele väiksema riski ja suurema tootlusega väljundeid. Samas on märgata riskikapitalituru jõudsat kosumist, sest 2024a. I kvartalil on tehtud riskikapitali investeeringuid mahus, mis prognoosib 2024a. lõpuks 2021a. investeeringute tasemeni jõudmist. Tõusutrendis on kiirendites osalevate ettevõtete arv.

Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamise meetme trendid. Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaalu puhul on sihts liikuda euroala keskmise suunas. **Teadusasutuste ja ettevõtluse koostööd ja ettevõtete teadusmahukust kajastava mõõdiku näitaja on varasemaga võrreldes langenud. See peegeldab tõenäoliselt koroonakriisi pärssivaid mõjusid ettevõtete arendustegevustele.** Eeldatavasti tõuseb kulutuste osakaal siiski jõudsalt tulevikus, kuna arengukava ja selle meetmed seavad just teadusasutuste ja ettevõtete koostöö toetamise senisest selgemalt fookusse.

Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta on aastate lõikes kõikuv, kuid märgata on selget kasvutrendi. TAIE arengukava võtab selgelt sihiks tugevdada teadussüsteemi ja ettevõtluse koostööd, seega eeldatavasti kasvab ka ühispublikatsioonide arv.

Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest **peegeldab teadmussiirde ja laiemalt ühiskonna arenguvajaduste täitmise võimekust.** Näitaja tase võib kõikuda, kuna on sõltuv arvestuse aluseks olevatest rahastusallikatest, sh valdkondlike ministeeriumide tegevusest ja EL struktuuritoetuste eelmise perioodi lõppemisest ja uue perioodi käivitamisest. Eelduste kohaselt tõuseb näitaja tase lähiaastatel seoses kokkuleppega, et kui TAI rahastus püsib 1% SKP-st, eraldatakse lisanduvatest vahenditest 20% ministeeriumidele valdkondlike poliitikate teaduspõhise kujundamise ja elluviimise toetamiseks.

Suuremad arengud

- Eesti on seadnud strateegiliseks eesmärgiks hoida riigieelarveline teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastus tasemel 1% SKP-st; 2024. aastal rahastati valdkonda **386 miljoni euroga**.
- 2023. a laiendati teadlaste sektoritevahelise liikumise toetamise meetmeid, mis võimaldab nüüd lisaks teadlaste liikumisele ettevõtlusesse, tuua ettevõtluskogemusega inimesi kõrgkoolidesse ja teadus- ja arendusasutustesse juhendama ja teadusprojektides osalema. Skeemi tulemusena paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohendada. Teadusasutustes kasvab ettevõtluskogemustega teadlaste arv, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida.

- Sektoritevahelise liikumise toetamise meetme raames rahastatakse ka teadmussiirde doktorantuuri. See toetuskeem võimaldab doktoriõpinguid läbida koostöös ettevõtte või muu ülikoolivälise asutusega, aidates nii ette valmistada tippspetsialiste ja teadus- ning arendustöötajaid era- ja avalikule sektorile ning edendada ülikoolide, ettevõtete, avaliku sektori ja teiste asutuste koostööd.
- Eesti ettevõtete tehnoloogia- ja teadusmahukuse kasvatamiseks jätkati **rakendusuuringute programmi** elluviimist.
- Olulise täiendusena Eesti TAI ökosüsteemi jaoks töötasid MKM ja EIS kõiki olulisi ökosüsteemi osapooli kaasates ning teadus- ja arendusnõukogu heakskiidul välja ettevõtjate vajadustest lähtuva rakendusuuringute keskuse mudeli. Rakendusuuringute keskus (RUK) alustas 2023. aastal tööd riigi omanduses olevas ASis Metrosert ning 2024. aastal valmis biorafineerimise äriplaani. RUK käivitub viies valdkonnas, milles on Eesti ettevõtjate vajadusi ja võimekusi arvestades kõrgema lisandväärtuse genereerimise potentsiaali: 1) biorafineerimine, 2) meditsiiniandmed, 3) droonitehnoloogiad, 4) autonoomsed sõidukid, 5) vesinikutehnoloogiad.
- Käivitunud on kõik perioodi 2021-2027 ELi struktuurivahenditest finantseeritavad toetusmeetmed sh õiglase ülemineku fondist rahastatavad tegevused.
- Eesti ühines NATO DIANA5 kiirendi ja NATO Innovatsioonifondiga, et toetada kahese kasutusega (tsiviil- ja kaitseotstarbelisi) tehnoloogiad arendavaid ettevõtteid.
- Jätkatakse riigi rolli ja pädevuse suurendamist innovatsiooni eestvedaja ja turuloojana, teadus- ja arendustegevuse tulemuste kasutuselevõtul ühiskondlike probleemide lahendamisel ning uudsete lahenduste hankimisel. Toetatakse riigiasutuste TAI-alase võimekuse kasvatamist, et teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste tulemusi rakendataks avalikus sektoris senisest enam ja tõhusamalt ning selleks oleks kujundatud soodne poliitikakeskkond. Teadus- ja arendusnõunike võrgustik aitab TA-tegevusi paremini kavandada, sh seada selgemaid fookusi, kavandada mõjusamaid sekkumisi ja osaleda aktiivsemalt rahvusvaheliste teadusvõrgustike töös. Omavaheline info- ja kogemuste vahetus aitab kaasa TA-tegevuste tõhusamale ja mõjusamale kavandamisele ja elluviimisele, tõstab poliitika kujundamise kvaliteeti ning toetab erasektorile olulise TA-tegevuse elluviimist.
- Alustati Ida-Virumaa õiglase ülemineku tegevuste raames Ida-Virumaa ettevõtlusele vajalike teadusvõimekuste ja teadus- ja arendusteenuste arendamist Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendusasutuste ja ülikoolide teadusvõrgustiku konsortsiumi kaudu. Suurendatakse Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendustöötajate hulka ja kompetentsi, arendatakse välja Ida-Virumaa ettevõtlusele vajalikke uurimissuundi ning tõstetakse Ida-Virumaa teadus- ja arendustaristu mahtu ja kvaliteeti.

Suurimad väljakutsed

- **TAIE arengukavas seatud eesmärkide saavutamiseks vajab Eesti praegusest mitu korda rohkem teadlasi ja insenere**, eriti väljaspool akadeemiat nii era- kui avalikus sektoris. Seetõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata nii teadlaste ja inseneride järelkasvule, ettevõtete ja teadusasutuste koostööle töötajate pädevuse kasvatamisel ning teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamisel.

⁵ **NATO's** Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic

- **Teadusasutustel ja ettevõtetel napib motivatsiooni ja võimekust teha koostööd.** Eesti ettevõtete investeeringud teadus- ja arendustegevusse on jätkuvalt madalad ning ettevõtetes töötab liiga vähe TA-töötajaid/insenere, kes tegeleks järjepidevalt ettevõttesisese arendustegevusega. Eesti teadus on heal tasemel, aga vaid vähesed teadustulemused jõuavad uute toodete või teenusteni ettevõtetes või avalikus sektoris. Tuleb soodustada teadusasutuste ja ettevõtete koostööd nii uurimisülesannete püstitamisel kui teadustöö tulemustele rakenduste leidmisel ning seetõttu senisest oluliselt enam panustada ettevõtete rakendusuuringutesse.
- **Riigihangete turg on innovaatilistele ettevõtetele ja innovaatilistele toodetele-teenustele ebapiisavalt avatud.** Seeläbi kannatavad nii avaliku sektori teenused (neid ei uuendata piisavalt) kui ka ettevõtete konkurentsivõime, sest riigihanked moodustavad koguturust olulise osa – olenevalt aastast 10-12% SKPst ehk ligikaudu 3 miljardit eurot aastas. Põhjalikuma olukorra analüüsiga on võimalik tutvuda teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse 2023. aasta tulemusaruandes⁶.
- Ulatuslikud muutused globaalses majanduses ja julgeolekuolukorras on suurendanud nõudlust **kaitsetööstuse toodangu ja kaitsetööstuses kasutatavate tehnoloogiate** järele. Samas on kaitsetööstuse arendamine väga kapitali ja ajamahukas, kuna tegemist on sageli teadusmahukate tehnoloogiate kasutamisega ning füüsiliste toodete tootmisega. Pärast esimesi tehnoloogia arendustöid ja finantseeringut ei ole tehnoloogia enamasti veel turuküps, aga rahastust turuküpsesse faasi ning maksvate klientideni ja käibeni jõudmiseks ei pruugi kapitaliturult leida. Eriti keeruline on ettevõtetel, kelle esimeseks ja sageli ainsaks kliendiks on riik(id), mida julgeoleku ja kaitsetööstus sageli eeldab. Enamasti pole riik valmis ostma prototüüpe, vaid soovib toimivaid ja ennast tõestanud valmis lahendusi ning suuremaid koguseid pikaajalistes hangetes, mis tekitab omakorda uutele alustavatele tootjatele kõrge turule sisenemise barjääri.

6. Olulised tegevused perioodil 2025-2028

5.1. Olulisemad programmi (arendus)tegevused MKM haldusalas

- Tulenevalt kokkuhoiu vajadustest vähenevad osaliselt ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamiseks kavandatud vahendid. Kärbeta mõju on vähendatud võttes kasutusel varasematel aastatel kasutamata jäänud vahendid, mistõttu kõik kavandatud tegevused jätkuvad.
- Viiakse ellu ettevõtete sisemist arendus- ja innovatsioonivõimekust tõstvaid erinevaid sekkumismeetmeid. Jätkatakse innovatsiooni- ja arendusosakute toetusmeetmega, et võimaldada ettevõtetel koostöös innovatsiooniteenuse pakujatega läbi viia esmaseid koostööprojekte. Jätkatakse ettevõtjate arenguprogrammiga, mis pakub teenuseid lähtuvalt iga ettevõtte spetsiifilistest arengutakistustest. Jätkatakse ka tootearenduse toetusmeetmega. Kõik eelpool nimetatud meetmed on rahastatavad struktuurivahenditest ning meetmed jõustusid 2023. a jooksul.

⁶ vt <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve> ja <https://www.hm.ee/haridus-ja-teadusministeeriumi-2022-aasta-tulemusaruanded>

- Jätkatakse rakendusuuringute programmi⁷ rakendamisega. Programmi ülesanne on tehnoloogilise ja ärinõustamise ning projektide rahastamise kaudu suurendada Eesti ettevõtete rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse mahtu. 2023. aastal käivitati ka rakendusuuringute keskuse loomine AS Metrosert juurde ning 2025. aastal jätkatakse ettevõtjatele suunatud teenuste käivitamisega viies valdkonnas: biorafineerimine, terviseandmed, droonitehnoloogiad, vesinikutehnoloogiad ja autonoomsed sõidukid.
- Ettevõtete arendusvõimekuse ja -valmiduse tõstmine eeldab terviklikult innovatsioonile keskenduvat tugistruktuuri, mistõttu jätkatakse innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse kasvatamisele suunatud teenuste väljatöötamist.
- Ettevõtete arendustegevust võimendatakse läbi EL-üleste võrgustike, partnerluste ja rahvusvaheliste organisatsioonide. Jätkatakse ja tugevdatakse Eesti ettevõtete osalust Euroopa Kosmoseagentuuri pakutavates tegevustes, muu hulgas viies küberturbe missioonide kaudu läbi küberturvalisuse harjutusi kosmosesektorile.
- Jätkatakse avaliku sektori kui uuenduste eestvedaja rolli võimestamist innovaatiliste lahenduste tellija ning turuloojana. Accelerate Estonia kaudu kutsutakse *startup*iliku lähenemisega ellu lahendusi, mida on võimalik disainida Eesti uuteks konkurentsieelisteks. Innovatsiooni toetavate riigihangete kaudu suurendatakse riigi võimekust ja valmisolekut olla uudsete lahenduste referentskliendiks.
- Jätkatakse iduettevõtete ökosüsteemi arendamist Startup Estonia programmi kaudu, sh võimestatakse süvatehnoloogia valdkonna iduettevõtlike ökosüsteemi ja viiakse ellu teaduskiirendeid. Viiakse ellu pilootprogramme (grandid, koolitused, koostöömehhanismid) süvatehnoloogia iduettevõtete väljakutsete lahendamiseks ning nende toetamiseks
- Toetatakse ettevõtetes digipöörde tegemise võimekuse kasvatamist. Digitaliseerimise teekaardi tegemisega aidatakse ettevõtetel tuvastada oma protsessides valupunktid, mida on võimalik lahendada digitaalsete tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Lisaks toetatakse ettevõtete digitaliseerimise strateegia väljatöötamist ning sellest lähtuvalt ligipääsu investeeringutele, et seatud sihte saavutada.
- Riik jätkab Smartcapi kaudu kohaliku riski- ja erakapitalituru arendamise tegevustega ning kujundatakse pikaajaline tegevusplaan (2030) turu arendamiseks. Samuti jätkatakse rohefondi elluviimisega, mille eesmärk on koos erakapitaliga rahastada rohetehnoloogiate arendamisele ja ökosüsteemi potentsiaali realiseerimisele suunatud omakapitaalinvesteeringuid (aastatel 2022–2026 kokku 100 mln euro ulatuses, millele lisandub erakapitali panus). Fond on oluline toetamaks süvatehnoloogia elementidega ettevõtete pikaajalist arendustegevust, mis aitab muu hulgas muuta rohepöoret Eesti majanduse konkurentsivõimaluseks.
- Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1-miljardi suuruses innovatsioonifondis ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis. Fond ja kiirendi loodi vastukaaluks Euroopas esinevale probleemile, kus süvatehnoloogiamahukad ja kahese kasutusega tehnoloogiad on alarahastatud. Need on NATO loodud võimalused, mis aitavad tekitada ja rahastada uusi kahese kasutusega süvatehnoloogiaid arendavaid iduettevõtteid ning suurendavad koostööd läänes, vähendavad protektsionismi ja pakuvad turvalist rahastamist just strateegiliselt olulisi valdkondi silmas pidades.

---

⁷ [Rakendusuuringute programm - Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus \(eas.ee\)](https://eas.ee)

- Jätkub 2024. aastal SmartCapi juurde loodud kaitsefondi elluviimine. Ulatuslikud muutused julgeolekuolukorras on suurendanud nõudlust kaitsetööstuse toodangu ja kaitsetööstuses kasutatavate tehnoloogiate järele, mistõttu on vaja luua soodne keskkond kaitse tehnoloogiate arendamiseks, sh läbi investeringute ning tehnoloogiate testimise. 2025. aastal suurendatakse kaitsefondi mahtu 50 miljoni euro võrra.
- Jätkatakse riigi infosüsteemide ameti juurde loodud Eesti küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute koordineerimisüksuse tegevuste kaasrahastamist perioodil 2023-2025 teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni vahenditest.
- Jätkub Eesti e-DIHi AIRE (AI&Robotics Estonia) toetamine. Keskuse eesmärk on toetada tööstusettevõtetes tehisintellektipõhiste ja robotikalahenduste kasutuselevõttu ja vastava valdkonna üldist teadlikkuse kasvu.
- Jätkub Tehnopoly juhtimisel tehisintellekti programmi rakendamine, mille eesmärk on toetada tehisintellektipõhiste lahenduste arendamist ja kasutuselevõttu eri ettevõtete ja teadusasutuste koostöös.
- Aastail 2022–2026 kaasrahastatakse Tartu Ülikoolis rahvusvahelist ärikiirendi Creative Destruction Lab eesmärgiga pakkuda teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtetele ligipääsu kapitalile ja rahvusvahelisele mentorite võrgustikule. Jätkatakse innovatsioonitrepi arendamise ja rakendamisega, mille kontseptsioon valmis 2022. aastal koostöös Tööandjate keskkliidu, EIS-i ning kaasatud ekspertidega. Innovatsioonitrepi eesmärk on panustada ettevõtete TAI-mahukamaks kasvamisesse.

5.2. Olulisemad programmi (arendus)tegevused HTM haldusalas

- 2024.a. käivituvate ja 2025. a algavate temaatiliste teadus- ja arendusprogrammide kaudu toetatakse majanduse ja ühiskonna vajadustest lähtuvaid alus- ja rakendusuuringuid ning eksperimentaalarendusi uute uurimissuundade väljaarendamist ja vajaliku kompetentsi kasvatamist TA-asutustes ja riigi rakenduskõrgkoolides, sh tippspetsialistide juurde- ja järelkasvu, siseriiklikku ja rahvusvahelist koostööd, uurimistulemuste levitamist ning muid TAIE fookusvaldkondade arendamiseks vajalikke tegevusi. Ettevõtlik avastusprotsess ja ühisloome (teadlased, ettevõtjad, avalik sektor jt) on nende programmide tugev alus.
- Teadmussiirde võimekuse suurendamiseks teadusasutustes ja kõrgkoolides jätkatakse 2025. a ASTRA+ meetmega, millega riik toetab teadusasutusi ja kõrgkoole teadmussiirde teenuste arendamisel, sellealaste teadmiste ja oskuste täiendamisel, hargettevõtluse arendamisel ja teadmuse kommertsialiseerimisel ning intellektuaalomandi võimekuse parandamisel. Toetatakse kvaliteetsete teadushalduse teenuste arendamist, sh asutuste vahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel, koostöös ettevõtetega arendatakse akadeemilise sektori töötajate juhtimis- ja kommertsialiseerimisoskusi.
- Ühiskonna ja ettevõtete vajadustele vastavate tipptasemel teadmus- ja teadustaristu teenuste arendamise ja kättesaadavaks tegemiseks pakutakse teadusasutustele alates 2025. aastast võimalust taotleda toetust turunõudlusele vastavate teenuste ja toodete arendamiseks. Eesmärk on suurendada tippkeskuste majanduslikku ja ühiskondlikku mõju ja parandada teadustaristu kättesaadavust teadus- ja arendustegevuseks väljaspool akadeemilist sektorit.
- Viiakse ellu teadmussiirde doktorantuuri toetuskeem, mille puhul doktoritöö valmib koostöös ülikoolivälise tööandjaga tema huvidest lähtuvalt. Teadmussiirdedoktorantuuri peamine eesmärk

on valmistada ette tippspetsialiste ja teadus- ning arendustöötajaid väljaspoole akadeemilist maailma ning edendada ülikoolide, ettevõtete, avaliku sektori jt asutuste tihedamat ja pikemaajalist koostööd.

6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Teenuste eesmärgid ja lühikirjeldused tuuakse välja lisas 1.

Teadmussiirde programm on jaotatud vastavalt kahe valitsemisala vastutusvaldkondadele kaheks meetmeks.

Tabel 4. Programmi, meetmete ja programmi tegevuste nimetused, eesmärgid ja mõõdikud koos viimase teadaoleva ja planeeritava sihttasemega.

Programmi mõõdikud	2023* (tegelik)	2025 (sihttase)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2035 (sihttase)
Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris, arv 1000 elaniku kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2,23 (2022)	2,3	2,5	2,7	3,3	4,53
Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st (% mld eurodes) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,3% (1,2 mld) (2022)	3,5 (1,3 mld)	3,7 (1,5 mld)	4 (1,8 mld)	4,4 (2,2 mld)	6 (3,2 mld)
Meede 1	Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas) Eesmärk: Meetme raames parendatakse nii ettevõtete võimekust ja valmisolekut TAI-mahukamateks tegevusteks kui ka võimestatakse innovatsioonisüsteemi tervikuna, et töötada välja üha efektiivsemaid teenuseid, mis lähtuvad ettevõtja vajadustest.					
Innovaatiliste ettevõtete osakaal, % <i>Allikas: The Community Innovation Survey (CIS)</i>	53 (2022)	>60	>65	>65	>70	>75
Programmi tegevus 1.1.	Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine Eesmärk: Luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks.					
Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse), % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	9,7 (2022)	>12	>16	>16	>18	>20
VKE-de osakaal, kellel on minimaalne digitaalne võimekus, % <i>Allikas: EC Digital Decade</i>	66,9	72,2	74,8	77,4	80	-
Programmi tegevus 1.2.	Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine Eesmärk: Toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut					

Riskikapitali maht, mln eurot <i>Allikas: Startup Estonia</i>	395	>500	>500	>500	>500	>1000
Kiirendites osalevate ettevõtete arv <i>Allikas: Startup Estonia</i>	51	40	40	40	40	40
Meede 2: (möödikud ühilduvad tegevuse omadega)	Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas) Eesmärk: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine					
Programmi tegevus 2.1.	Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine Eesmärk: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine					
Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	7,2 (2022)	10,5	11,5	12,5		Euroala keskmine
Doktorikraadiga teadlaste ja inseneride arv 1000 tööealise elaniku kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,7 (2022)	3,5	≥3,5	≥3,5		≥3,5
Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta, tase EL keskmisest (EL keskmine = 100) % <i>Allikas: European Innovation Scoreboard</i>	183	195	201	207		250
Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest, % <i>Allikas: Statistikaamet, HTM</i>	25 (2022)	28	28	28		-

*Juhul, kui viimane teadaolev tase erineb päises toodud aastast, on see sulgudes märgitud väärtuse all.

Möödikute „Innovaatiliste ettevõtete osakaal“ ja „Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest“ sihttasemeid on korrigeeritud vastavalt tegelike tasemete halvenemisele, et need oleksid reaalsed, kuid viiks siiski planeeritud tasemeni aastal 2035. 2035. aasta sihttasemeid muudetud ei ole. Programmi tegevuse 1.1. möödikut „Ettevõtete digitaliseeritus“ enam ei avaldata ning on välja vahetatud uue möödiku vastu „VKE-de osakaal, kellel on minimaalne digitaalne võimekus“.

6.1. Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas)

Meetme eesmärk: Meetme raames parendatakse nii ettevõtete võimekust ja valmisolekut TAI-mahukamateks tegevusteks kui ka võimestatakse innovatsioonisüsteemi tervikuna, et töötada välja üha efektiivsemaid teenuseid, mis lähtuvad ettevõtja vajadustest. Meede koosneb kahest programmi tegevusest.

6.1.1. Programmi tegevus 1.1. Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine (MKM vastutusalas)

Programmi tegevuse eesmärk on luua vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks.

Tegevuse eesmärki saavutatakse läbi üheksa teenuse osutamise, millest suurimate eelarveliste mahtudega teenused on ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine ja toetamine ning ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine. Teenuseid pakuvad majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, sh Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

Tegevuse raames on koondatud sekkumised, mis suurendavad **ettevõtjate teadlikkust TAI vajalikkusest ja võimalustest**, sh nt korraldatakse infoüritusi, kaasatakse valdkondlikke eksperte, soodustatakse kvalifitseeritud tööjõu palkamist ning toetatakse ettevõtjatele vajalike koostöövõrgustike arendamist. Tegevused käivitati 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) vahenditest perioodi kogumahus 19,8 miljonit eurot.

Tegevuste kirjeldus

- Tegevuse toel arendatakse **innovatsiooni soodustavaid teenuseid** ja kujundatakse ettevõtetele vajalik **tugisüsteem**. Lisaks luuakse ettevõtete vajadustest lähtuv **rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse programm**, mille kaudu selgitakse välja ettevõtete TA-tegevustega seotud äri võimalused (äri liselt rakendatavad TA-tegevuste projektid) ja leitakse ettevõttele sobivad TA-partnerid Eestist või välismaalt.
- Ettevõtete ja TA-asutuste koostöö ning ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamiseks pakutakse **innovatsiooni- ja arendusosakuid**, rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks toetatakse ettevõtete **osalemist rahvusvahelistes ja EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes** (nt ESA, Eurostars jt).
- Tagamaks Eesti ettevõtete juurdepääs tehnoloogiatele ja toetamaks ettevõtteid tehnoloogiate ülevõtmisel, käivitatakse **digitaalse innovatsiooni keskused** (e-DIH). Seeläbi toetatakse Eesti osalemist digitaalse innovatsiooni keskuste (e-DIH) võrgustikes fookusega tehisintellektil ja robotikal. E-DIH-id on konsortsiumid, mida Eestis veab TalTech nimetusega AIRE (*AI and Robotics Estonia*). Konsortsium osutab VKE-dele arendusteenuseid.
- Eesti ettevõtete tehisintellekti (AI) kasutuselevõtu võimekuse parendamiseks, valdkondliku tootearendus- ja teadusarendustegevuse võimendamiseks ning sellega seonduva uusettevõtluse tekitamiseks käivitati Tehnopolis uus raamprogramm, mille tulemusi hinnati 2022. a lõpus, 2025. a programm jätkub.
- Toetatakse **ettevõtete digitaliseerimist ja automatiseerimist** ning üleminekut lineaarselt majandusmudelilt **ringmajandusele**, tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 58 miljoni euroga. Samuti suurendatakse **riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedajana ja turuloojana**, ning uudsete lahenduste hankijana, mille kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadusmahukust tervikuna (kogumahus 2,5 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest)..
- Pakutakse ettevõtetele terviklikult innovatsioonivõimekuse ja -valmisoleku kasvatamise teenuseid. Sellest lähtuvalt töötatakse välja ka vastav tugisüsteem, mille kaudu ettevõtted saavad osaleda eri infoüritustel, saavad ligipääsu eri analüüsidele ja turuseirele, palgata

kvalifitseeritud tööjõudu, kaasata valdkondlikke eksperte, arendada ja osaleda eri koostöövõrgustikes, teha ekspertiise, diagnostikaid, analüüsida intellektuaalset kapitali jne.

- Jätkatakse ettevõtete vajadustest lähtuva rakendusuuringu ja eksperimentaalse arenduse tervikliku programmiga (RUP), mis virtuaalse RTO-na (*research and technology organization*) toimib vahelülina ettevõtete ja (sh rahvusvaheliste) teadusasutuste vahel. Ettevõtetele võimaldatakse nii rahastust kui ka toetavaid tegevusi partnerite otsingurahvusvahelise võrgustumise jms näol. Lisaks teeb RUP ettepanekuid TA pakkumispoole kohandamiseks ettevõtjate vajadustele. Käivitatakse rakendusuuringu keskuse tegevus AS Metroserti kaudu.
- Jätkatakse osakute, tootearenduse toetuse ning arenguprogrammi sekkumisloogikatega, mille eesmärk on pakkuda ettevõtetele erinevaid innovatsiooni (sh toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni-, personaliinnovatsiooni) soodustavaid teenuseid nii rahastamise kui ka toetavate teenuste näol. Arenguprogramm pakub ettevõtetele kompleksset, ettevõtte vajadustest lähtuvat lähenemist (nii toetust kui ka nõustamise, võrgustumise jms selliseid teenuseid).
- Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes. Nimetatud tegevustes saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda organisatsioonide hangetel ning töötajate mobiilsusmeetmetes (ESA ja CERN). Partnerlustes (nt Eurostars, Horizon Europe) saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda partnerluse spetsiifilistes tegevustes (taotleda toetusi, võrgustumine jms).
- Toetatakse ettevõtja digipöörde strateegia koostamist ja investeringuid digipöördeks vajalikesse tegevustesse, arendustesse ja rakendustesse nii ettevõtetes kui tarneahelas. Mh toetatakse ettevõtete digitaalse teekaardi koostamist ja selle alusel strateegia valmimist ning kaasrahastatakse vastavaid investeringuid.
- Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks toetatakse vajalikku teadmussiiret ettevõtetes (märksõnad: ringmajandus, madalsüsinikutehnoloogiad, energiantensiivne tööstus). Toetatakse tegevusi ettevõtetes, mis aitavad ettevõtetel kohandada ärimudeleid madalsüsiniku- ja ringmajanduse põhimõtetele vastavaks ning arendada säästvaid tehnoloogiaid. Tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 9 miljoni euroga.
- Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavate vahendite raames toetatakse mahus 13,4 miljonit eurot integreeritud Euroopa Liidu üleste vesiniku väärtusahela teadus- ja arendustegevuse projektide elluviimiseks.
- Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks suurendatakse ettevõtjate teadusmahukust ja koostööd teadus- ja arendusasutustega mahus 25 miljonit eurot.
- Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist.
- Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (*Accelerate Estonia*).
- Kaasrahastatakse küberturvalisuse arendamisele suunatud Eesti koordinatsiooniüksuse loomist, vastav eelarve kajastub digiühiskonna tulemusvaldkonna programmis.

6.1.2. Programmi tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine (MKM vastutusalas)

Tegevuse eesmärk on toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut.

Tegevus hõlmab kahte teenust, mille raames luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete **arenguks vajalik keskkond**, toetamaks teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtete ettevõtte kõigis arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel. Sealjuures aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi **investeeringutega** turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks. Lisaks toetatakse iduettevõtete **innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist** kõigis majandusharudes. Nimetatud tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks töötatakse välja ja rakendatakse tõhus ja vajaduspõhine **iduettevõtluse seiresüsteem**. Teenuseid pakub majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, sh Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

Tegevuste kirjeldus

- Jätkatakse iduettevõtluse ökosüsteemi tervikliku toetamise ja arendamisega Startup Estonia programmi kaudu kogumahas 8 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest.
- Samuti jätkatakse teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise tegevuskava elluviimist. Kuna kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete toote või teenuse arendus- ja ärimudelid põhinevad suuresti teadus- ja arendustööl ja sellega seotud intellektuaalsel omandil, on nende ettevõtete arendustöö on aja- ja ressursimahukam. Vastavat segmenti sihtivaid kiirendeid pakub Startup Estonia.
- Lisaks üldise ökosüsteemi arendamisele ja kiirendite ellu kutsumisele jätkatakse riigi osalusega fondide rahastamist (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust, sh nihkub fookus süvatehnoloogia terviklikule sekkumisloogikale.
- 2024. aastal käivitati AS Smartcapi juures Eesti Kaitsefond (50 miljonit eurot)
- Jätkatakse rahvusvahelise ärikiirendi Creative Destruction Lab'i Eesti haru toetamist.
- Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1 mld euro suuruses innovatsioonifondis (Eesti kogupanus on 30 miljonit eurot) ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis (kogumahas 2,85 miljonit eurot).

6.2. Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas)

Meetme eesmärk on ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine. Meetme toel edendatakse tehnoloogiasiiret, teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja ühiskonnas laiemalt ning luuakse eeldused teaduse ühiskondlikku ja majanduslikku mõju kasvuks.

6.2.1. Programmi tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine (HTM vastutusalas)

Tegevuse eesmärk ja mõõdikud on samad, mis meetmel.

Tegevusega luuakse eeldused uute teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks akadeemilise sektori ettevõtluse ja avaliku sektori vahel ja toetatakse teadmussiirde protsesside toimumist. TA-spetsialistide arvu suurendamine era- ja avalikus sektoris nõuab TA asutuste ja kõrgkoolide muutumist ettevõtlikumaks, ja suuremat suhtlust partneritega väljaspool akadeemilisi ringkondi, rakendusuuringute kavandamise ja juhtimise oskuse tõstmist ning aktiivse rolli võtmist ettevõtlikus avastusprotsessis. Selle jaoks toetatakse **teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalset teadmussiirde võimekust ja koostöötegevusi** teadusasutuste endi vahel ning ettevõtetele. Toetatakse majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate **tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste** arendamist ja kättesaadavaks tegemist.

Soodustatakse **teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist** akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel, mille tulemusena tekib tõhus teadmusringlus, senisest enam teadlasi liigub ettevõtete ja teadusasutuste vahel, paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohandada ning kasvab ettevõtluskogemustega teadlaste arv teadusasutustes, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava doktorantuuri (**teadmussiirde doktorantuuri**) elluviimist, mille puhul doktoritöö valmib tööandja vajadusi arvestades.

Majanduse ja ühiskonna vajadusest lähtuva piisava ja kõrge kvaliteediga teadmuse pakkumiseks TAIE fookusvaldkondades viiakse ellu **temaatilised teadus- ja arendustegevuse programmid** akadeemilise, era- ja avaliku sektori koosloome ning koostöö edendamiseks. Temaatilistes programmides keskendutakse TAIE fookusvaldkondade teekaartide koostamise käigus välja selgitatud konkreetsetele uurimissuundadele ja -teemadele, kus on nõudluse põhjal vajalik kasvatada uurimistööde mahtu, algtada uusi uurimisteemasid, kasvatada teadus- ja arendustöötajate järelkasvu (sh ettevõtetele) ja värvata tippteadlasi.

Toetatakse **riigiasutuste TAI-alase võimekuse kasvatamist**, et teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste tulemusi rakendataks avalikus sektoris senisest enam ja tõhusamalt ning selleks oleks kujundatud soodne poliitikakeskkond. Eesmärk on suurendada riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel, sh tõsta teadus- ja arendusasutuste võimekust viia läbi rakendusuuringuid ühiskonna väljakutsete lahendamiseks ning tugevdada ministeeriumide ja erialaliitude teadus- ja arendusalast kompetentsi ja võimekust. Meetme tegevused aitavad luua nõudlust TAI järele ning soodustavad koostööd ja TAI-tegevuste koordineerimist avalikus sektoris, sh **teadus- ja arendusnõunike võrgustikutegevuste, interdistsiplinaarsete haldusalade üleste rakendusuuringute** jms kaudu.

Tabel 5. Programmi tegevuse kirjeldus

Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamise toetamine
Teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde teenuste arendamine, sh: Käivitatakse toetuskeem TA-asutuste ning kõrgkoolide teadmussiirde ja ettevõtluskoostöö võimekuste arendamiseks (ASTRA+). Toetatakse ettevõtliku kõrgkooli ja teadusasutuse arendamiseks vajalikke tegevusi, sh pädevuse suurendamist teadmussiirdeprotsesside valdkonnas, tõhusa teadus- ja teadmussiirde juhtimissüsteemi ja -teenuste väljatöötamist, teadmussiirde alaste pädevuste arendamist, sh teadmussiirdeüksuste personali koolitust, stažeerimist, õppevisiite, võrgustike loomist jms. Muu hulgas toetatakse spin-off-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise kommertsialiseerimise mudeli arendamist ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamist, soodustatakse asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel (nt Adapter-tüüpi tegevustes, ühislaborite, testkeskkondade, demoalade jm arendamisel jms). Tegevuste raames on kavandatud nii programmilisi ühistegevusi kui asutusekeskseid toetusi.

Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse suurendamiseks jätkatakse 2023. a käivitatud Õiglase Ülemineku Fondi meetme elluviimist teadusvõimekuse pakkumise arendamiseks ja teadus- ja arendustegevuse võrgustiku loomiseks Ida-Virumaal. Muu hulgas hõlmavad tegevused teadus- ja arendustegevuse toetamist piirkonna ettevõtete ja asutuste vajadustele vastavates uurimissuundades, tehnoloogiate tutvustust, ühislaborite arendamist, välistippspetsialistide kaasamist, teavitus- ja populariseerimistegevusi valitud uurimissuundades, piirkonna siirdeprotsesside seiret ja hindamist, kohalike kogukondade kaasamist TA-tegevustesse jms.
Teadus- ja arendustegevuse toetamine TAIE fookusvaldkondades
Ettevõtete ja ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh: - Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondade teekaartide alusel. Tegevuse raames tugevdatakse temaatilist uurimistegevust nii alus- kui rakendusuringute osas, toetatakse välistippspetsialistide kaasamist, uute uurimissuundade väljaarendamist, teadlaste järelkasvu, koostöötegevusi, uurimistulemuste turustamist ja kommunikeerimist ning muid vajalikke tegevusi vastavalt fookusvaldkondade teekaartidele. Seejuures jätkatakse IKT programmi ja ressurside väärindamise programmi (ResTA) tegevusi, ning lisanduvad programmid tervisetehnoloogiate ja -teenuste arendamiseks, nutikate ja kestlike energialahenduste loomiseks ning teisese toorme ja jäätmete väärindamiseks.   - Tiiptasemel teadmus- ja teadustaristu uute teenuste või toodete loomine avalikule ja era sektorile. Tegevuse käigus arendatakse tippkeskuste ja riiklikult olulise teadustaristu tulemuste põhjal teenuseid või tooteid ettevõtetele ja avalikule sektorile, jõustatakse teadustulemuste kasutusele võttu avaliku- ja erasektori poolt jne. Teadustaristuga seotud tegevused hõlmavad tuge turu jaoks asjakohaste TA-teenuste arendamiseks era- ja avaliku sektori jaoks, tuginedes olemasolevale teadustaristule, sh laborite sertifitseerimist, teenusepakettide arendamist jms.
Teadustöötajate sektoritevahelise liikuvuse ja teadmiste ringluse toetamine
Toetatakse teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel. Jätkatakse teadlaste toetamist liikumisel teistesse sektoritesse ning ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava teadmussiirde doktorantuuri elluviimist.
Riigiasutuste teadus- ja arendusalase võimekuse suurendamine
Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA+) kaudu rahastatakse Eesti riigi vajadustest lähtuvate sotsiaal-majanduslike eesmärkidega interdistsiplinaarseid rakendusuringuid, teadus- ja arendusnõunike võrgustikuga seotud tegevusi, TAI poliitika seiret.

7. Programmi juhtimiskorraldus

Teadmussiirde programm on kahe ministeeriumi ühisprogramm: **programmi koostajad ja vastutajad on haridus- ja teadusministeerium (HTM) ja majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM).**

- MKM vastutab programmi **meetme 1** elluviimise eest.
- HTM vastutab programmi **meetme 2** elluviimise eest.

Programmi elluviimisse panustavad peale HTM-i ja MKM-i Eesti teadusagentuur (ETAg), haridus- ja noorteamet (Harno), ettevõtluse ja innovatsiooni sihtasutus (EIS), sihtasutus Tallinna teaduspark tehnopol (Tehnopol) ja AS metrosert.

Programmi kinnitavad haridus- ja teadusminister ning majandus- ja infotehnoloogiainister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist vastavalt pädevusjaotusele ning see avalikustatakse HTM-i ja MKM-i kodulehtedel⁸⁹.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutavad HTM ja MKM vastavalt ülal toodud jaotusele meetmete ja tegevuste lõikes. Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka era- ja mittetulundussektorist ning programmi täitmisest antakse aru tulemusvaldkonna iga-aastases tulemusaruandes. Tulemusaruanded on avalikustatud HTM-i ja MKM-i kodulehtedel¹⁰¹¹.

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse HTM-i ja MKM-i (arendus)tööplaanidesse, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

Teadmussiirde programm on panustanud ka varasemalt programmi kuulunud ja 2024. aasta ümberkorralduste käigus digiühiskonna programmi liikunud riigi infosüsteemide ameti teenusesse “Eesti küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teaduse arengu toetamine”, mille rahastus on olnud projektipõhine. Projekti lõppedes on vajalik hinnata projekti jätkamise vajadust teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamise osas ning vajadusel sõlmida uued kokkulepped nii Euroopa Liiduga kui justiitsministeeriumi ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi vahel.

---

⁸ Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht, strateegilised alusdokumendid ja programmid: <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid>

⁹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

¹⁰ Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht, strateegilised alusdokumendid ja programmid: <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid>

¹¹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus (MKM valitsemisala)

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenuse vastutaja
Programmi tegevus 1: Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine Eesmärk: Luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks.			
1.1. Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine	Koostöös partnerorganisatsioonidega on loodud toetav keskkond.	Teenus hõlmab riiklikku terviklikku innovatsioonipoliitika kujundamist ja juhtimist, sh ettevõtete arendustegevuse ning innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse tõstmisega seotud toetusmeetmete (nagu nt intellektuaalomandialased nõustamised, rakendusuuringute programm, tootearendustoetus, osakud, rakendusuuringute keskus jne), reaalamajanduse jm poliitikasekkumiste väljatöötamist. Eesti seisukohtade kujundamine ja esindamine EL, OECD, NATO jt rahvusvahelistes organisatsioonides.	MKM
1.2. Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamine	Loodud on erinevad toetusmeetmed arendustegevuste toetamiseks.	Teenus hõlmab ettevõtete arendustegevuse (sh rakendusuuringute ja eksperimentaalse arenduse) ning innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse tõstmisega seotud meetmete rakendamist EISI, AS Metroserdi, Teaduspargi Tehnopol ja Tartu Teaduspargi poolt	MKM
1.3. Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine	Jätkatakse ettevõtete osaluse soodustamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes	Teenus hõlmab endas rahvusvahelistes organisatsioonides ja partnerlustes osalemist, mille eesmärk on aidata ettevõtetel pääseda ligi rahvusvahelistele TAI-teenustele, sh rahastusele (ESA, CERN, Horizon, EUREKA, EIC jm rahvusvahelised võrgustikud). Eesti esindamine nimetatud organisatsioonides ja võrgustikes.	MKM
1.4. Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise toetamine	Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes	Teenus hõlmab rahvusvahelistes võrgustikes, partnerlustes ja organisatsioonides ettevõtete osalemise toetamist EISI kaudu.	MKM
1.5. Ettevõtete digi- ja rohepöörde soodustamine	Koostöös partnerorganisatsioonidega on loodud digi- ja rohepööret toetav keskkond	Teenus hõlmab endas ettevõtete rohe- ja digipööret soodustava keskkonna loomist	MKM

1.6. Ettevõtete digi- ja rohepöörde toetamine	Loodud on erinevad toetusmeetmed digi- ja rohepöörde toetamiseks	Teenus hõlmab endas ettevõtete rohe- ja digipööret soodustavate meetmete rakendamist	MKM
1.7. Innovaatiliste avaliku sektori teenuste soodustamine	Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist	Teenus hõlmab nõudluspõhise innovatsioonipoliitika kujundamist, sh avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmist, loomaks uusi turuvõimalusi innovaatilistele ettevõtetele ja nende uuenduslikele lahendustele	MKM
1.8. Innovatsiooni soodustava avaliku sektori teenuste arendamine	Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (Accelerate Estonia).	Teenus hõlmab avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmiseks vajalike meetmete rakendamist ja teenuste osutamist EISI kaudu; Accelerate Estonia programmi rakendamist.	MKM
Programmi tegevus 2: Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine Eesmärk: Toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut			
2.1. TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi toetav ja investeerimiskeskonda soodustav poliitika kujundus	Teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete arenguks vajaliku keskkonna loomine, mis toetaks iduettevõtteid nende kõigis arengufaasides, kiirendite loomine.	Teenus hõlmab endas iduettevõtlusaslast terviklikku poliitikakujundust ning teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse keskkonna arendamist (Start-Up Estonia programm, süvatehnoloogia iduettevõtluse äriarenduse toetus, Smartcapi kaudu tehtavad fondiinvesteeringud; erinevad kiirendid)	MKM
2.2. TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine ja investeerimislahenduste rakendamine	Jätkub riigi osalusega fondide rahastamise (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust.	Teenus hõlmab endas Start-Up Estonia programm, süvatehnoloogia iduettevõtluse äriarenduse toetuse rakendamist EISI kaudu	MKM

LISA 2. Teenuste rahastamiskava

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

MKM valitsemisala

Teenus_nimi	2025	2026	2027	2028
Ettevõtete digi- ja rohepöörde soodustamine	-410 188	-504 361	-470 925	-470 428
Ettevõtete digi- ja rohepöörde toetamine	-133 011	-126 251	-112 815	-112 318
Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine	-6 947 869	-7 142 706	-7 047 695	-7 047 214
Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise toetamine	-363 992	-424 676	-411 240	-410 743
Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamine	-40 754 388	-58 245 560	-61 040 124	-46 204 888
Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine	-47 668 084	-56 411 824	-67 540 095	-64 820 613
Innovaatiliste avaliku sektori teenuste soodustamine	-471 874	-505 364	-472 530	-472 038
Innovatsiooni soodustava avaliku sektori teenuste arendamine	-737 295	-730 535	-929 241	-112 318
TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine ja investeerimislahenduste rakendamine	-6 843 029	-8 191 021	-7 034 727	-7 719 944
TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi toetav ja investeerimiskeskonda soodustav poliitika kujundus	-386 617	-379 306	-316 373	-315 886

LISA 3. Programmi teenuste ülevaade ja rahastamiskava (HTM valitsemisala)

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

Programmi meede, tegevus ja tegevuse selgitus	Asutus	Asutuse TERE teenus	2025	2026	2027	2028
Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas)						
Tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine						
Tegevusega luuakse eeldused uute teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks akadeemilise sektori ettevõtluse ja avaliku sektori vahel ja toetatakse teadmussiirde protsesside toimumist. Toetatakse teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalset teadmussiirde võimekust ja koostöötegevusi teadusasutuste endi vahel ning ettevõtetega. Soodustatakse teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel, mille tulemusena tekib tõhus teadmusringlus, senisest enam teadlasi liigub ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondade teekaartide alusel.	Haridus- ja Teadusministeerium	Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamise toetamine	-24 066 107	-40 758 354	-41 458 354	-39 758 354
	Haridus- ja Noorteamet	Teadus- ja haridusasutuste teadmussiirde toetamine	-8 697 610	-6 686 632	-5 101 178	-3 776 348